

Bulletin european

Anul VIII, nr. 75

Ianuarie 1981

Noi Tracii

Fondator: Prof. Dr. Josif Constantin Drăgan

FILOSOFIA GETO-DACILOR

(Viziunea despre lume și viață)

Vasile Vetîșanu

(urmare)

Dintre componentele de seamă ale culturii și civilizației spirituale geto-dace remarcăm, în primul rând, limba folosită. Strabon arată că Geto-Dacii vorbesc pretutindeni aceeași limbă. Evoluția ulterioară a limbii românești confirmă această afirmație, întrucât în provinciile românești există și s-a păstrat o unitate de grai. Deși ne lipsesc textele directe care ne-ar putea pune în legătură cu limba folosită de Geto-Daci, cuvintele însă au rămas în număr deosebit, intrând în structurile limbii românești, prin sinteza daco-romană. Inscripțiile de la Grădiștea Muncelului și altele, ne pun în legătură cu limba Traco-Dacilor. Descifrarea inscripției de pe inelul de la Ezerovo (Bulgaria) atestă aceeași problemă de mai sus. Tratatele de botanică a lui Dioscuride și Pseudo Apuleius au pus în evidență peste 35 de cuvinte dace, denumiri de plante medicinale. Cercetările lui I.I. Russu, privitoare la limba Geto-Dacilor au dezvăluit existența unui număr impresionant de antroponime și toponime, legate de locuri, așezări, ape și munți, a căror denumire cunoaște o lentă modificare. Limba folosită adaugă mereu alte cuvinte, dar conservă denumirile consacrate, tocmai datorită vechimii lor și semnificațiilor de durată în timp pe care le conțin. Numărul acestor cuvinte se ridică la peste 2000, din care 160 de cuvinte derivă direct din fondul lingvistic geto-dac, neputând fi determinate prin nici o influență

din afară sau din latină. Astfel de cuvinte ca: *brad, brusture, butuc, caier, gard, leagăn, mal, prunc, vatră, zestre* și multe altele, sunt de origine dacă (1). Limba noastră populară a moștenit aceste cuvinte, dovadă a aceleiași permanențe și unități în sfera culturii.

În cuprinsul spiritualității geto-dace poate fi inclusă ideea “nemuririi sufletului” marcând o atitudine de ordin filosofic față de o problemă esențială a filosofiei din antichitate. Geto-Dacii nu s-ar fi oprit doar la cunoașterea empirică a realității. Dincolo de această realitate, ei au încercat să-și lămurească problemele fundamentale ale existenței, în strânsă legătură cu viața sufletească și cu rosturile vieții în genere. Ideea “nemuririi sufletului” apare mai întâi la Geto-Daci, din nevoia de a înțelege relația dintre lumea de *aici* și lumea de *dincolo* , sau, cum am spune în terminologia actuală, din dorința de a explica raportul dintre relativ și absolut. Filosofia greacă, așa cum arată și Hegel, a evitat problema infinitului, a absolutului, încercând o reprezentare a lui în finit, care deschidea o cale dialecticii. Atunci când își pun problema absolutului, încercând să înțeleagă ideea “nemuririi sufletului”, ca și Pitagora, de exemplu, Grecii se situează în concepția pur spiritualistă a metempsihozei, luată de la Egipteni. O serie de cercetători, străini și Români, au arătat că “nimic mai contrar nemuririi traco-gete ca metempsihoza”(2). Într-adevăr, ideea “nemuririi sufletului” capătă un înțeles aparte la Geto-Daci și denotă mai mult un punct de plecare în gândirea filosofică. În modalitatea propusă de Platon, care vorbind despre importanța leacurilor și despre descântecele medicilor traci, scrie că aceștia au darul de a face pe oameni *nemuritori (s.n.)* (3) ideea “nemuririi sufletului” este situată într-un plan al acțiunii practice, și nu al purei filosofii. Geto-Dacii căutau “nemurirea” nu într-o iluzorie doctrină despre aceasta, ori în spațiul pur al ideilor, ci în ordinea unei realități umane, fizice, unde încercau să intervină cu mijloacele pe care le aveau la îndemână, chiar rudimentare. Reiese din afirmațiile lui Platon, că ele erau mijloace naturale, în afara oricăror încercări ezoterice, oculte, învăluite de mister. Acordând o atenție deosebită sufletului, Geto-Dacii considerau că întocmai ca și trupul acesta poate fi vindecat, că poate dobândi astfel o “nemurire” a sa, proprie. Corpul și sufletul nu apar ca două entități separate, dissociate în manifestarea lor. Concepția aceasta izvoră dintr-o profundă înțelegere a lumii și a vieții, în care natura, omul și sufletul acestuia capătă determinări precise, de durată.

Discutând textul din Platon, în cadrul unei tipologii stilistice, Blaga atrăgea atenția asupra unui fapt semnificativ, anume că “dacă nemurirea ar fi un atribut al “spiritului”, o însușire firească a acestuia, n-ar mai fi nevoie de nici o magie farmacologică (4). Nemurirea, deci, nu era privită ca ceva în sine, fiind mai curând ca un ce de dobândit pe o cale oarecare” (5). De altfel, concepția despre “nemurirea sufletului” nu poate fi simplificată, în sensul că ar fi vorba de oprirea ciclului firesc al vieții umane, în care intră și psihicul uman. Tocmai acest aspect al problemei ne oferă și o altă modalitate de interpretare a ideii despre “nemurirea sufletului” la Geto-Daci, care poate fi convertită nemijlocit în *planul acțiunii și al faptei*

umane. Substratul etic al ideii se dezvăluie aproape de la sine. Ideea “nemuririi sufletului” este purtătoarea unui sens pozitiv: *eternitatea ființei și a faptei omenești, într-un plan al continuității*. Geto-Dacii erau prea legați de învățăturile lor despre suflet, păstrate de la Zamolxe, învățături care-i călăuzeau și în luptele lor. Acțiunile și faptele lor erau pilde înălțătoare de atitudine umană și civică. Ele reprezentau zestrea lor pământească. De aceea ei considerau aceste fapte, care izvorau din sufletul lor, nemuritoare și năzuiau să le eternizeze și să le transmită urmașilor. Doctrina “nemuririi sufletului” a răspuns acestei tendințe, căci sufletul căruia îi aparține trece în fapta umană. În acest sens, scria Herodot că “Geții se știu nemuritori”. Nu era o simplă metaforă, ci un adevăr despre cei care acordau virtuții un loc principal în ierarhia valorilor umane.

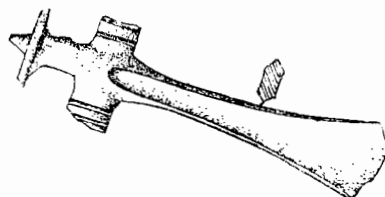
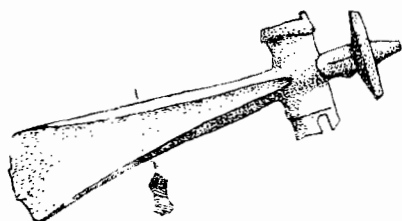
Ideea “nemuririi sufletului”, a avut un mare rol în viața spirituală a Geto-Dacilor, ea fiind una din învățăturile lui Zamolxe despre om și despre destinul său. Zamolxe a fost acela care a inițiat printre Geto-Daci o serie de practici, legate de înțelepciunea în viață și atitudinea senină în fața morții. Grecii au dat o interpretare evhemeristă învățăturilor lui Zamolxe, considerând că acesta le-ar fi luat de la filosoful Pitagora. De la gânditorii antichității până la cei moderni, s-a arătat că autorii greci au creat această interpretare despre Zamolxe și doctrina sa, ca o “afecțatiune a Grecilor, care invidiau orice principiu de doctrină la națiunile ce dâșii le tratau barbare” (6).

În cele din urmă se poate afirma că ideea “nemuririi sufletului” omenească consolidează cultul omului și puterea lui de afirmare despre o normă a vieții de aici, de care Geto-Dacii n-au fost niciodată străini, fiind convinși că faptele omenești bune rămân nepieritoare pentru toți ceilalți.

(va urma)

NOTE

1. I.I. Russu, *Limba Traco-Dacilor*, ediția a II-a, București, 1967, p.45-108.
2. J. Coman, *Zamolxis un grand problème gète*, în rev. “Zamolxis”, Revue des études religieuses, II, 1/1939, Paris, p. 32.
3. Platon, *Charmides*.
4. L. Blaga, *Getica*, în *Izvoade*, Editura Minerva, București, 1972, p. 83.
5. Ibidem.
6. Cf. C. Tocilescu, *Dacia înainte de Romani*, București, 1880, p. 689.

ACTIUNILE MILITARE SI POLITICE ALE LUI BUREBISTA SI DECEBAL IN LUMEA TRACA DE LA SUDUL DUNARII

E. Condurachi

(urmare)

Cu toate că oferă date mai puțin categorice, alte documente trebuie considerate ca revelatorii pentru anumite operații militare inițiate de Burebista. Astfel Latișev, Dittenberger, Georges Seure precum și colegul meu Pippidi sunt ferm convinși că pasajul ce menționează asediul Histriei, amintit în decretul lui Aristagoras se referea tot la campania lui Burebista.

Trecând cu vederea detaliile, voi spune doar că Dacii au invadat teritoriul rural al Histriei, pe care aveau să-l ocupe timp de trei ani, și că în tot acest lung interval orașul a fost asediat. Renumitul istoric vienez Patsch adaugă că în acea epocă incinta cetății distruse parțial de către Burebista a fost repede întărită, fapt confirmat încă de acum 10 ani de săpăturile noastre de la Histria. Pasajul din decretul lui Akornion care spune că Burebista a fost cel dintâi și cel mai mare rege al Tracilor e suficient de clar din acest punct de vedere. Așadar este absolut cert că și Tomisul a cunoscut o situație destul de tragică în aceleași împrejurări. O inscripție comentată în acest sens de Dittenberger relevă importanța unui atac îndreptat de Burebista, după cât se pare, împotriva cetății Tomis. Asediul a provocat o panică atât de mare, încât mulți cetățeni ai Tomisului ce avea să devină mai târziu nu *azilul* ci *închisoarea* lui Ovidiu, pierzându-și speranța de a-și putea apăra orașul, l-au părăsit. Doi strategii au fost însărcinați cu formarea unor gărzii compuse din 40 de oameni, aleși și instruiți nu numai cu scopul de a asigura paza cetății zi și noapte, ci și de a însoți grupurile de Tomitani ce se refugiaseră în regatul Bosforului, deci în Crimeea.

În sfârșit, n-ar fi deloc imposibil ca refacerea unor clădiri ruinate, despre care e vorba într-o inscripție de la Callatis, să se datoreze tot

distrugerilor provocate de asediul Histriei. Un ultim document conținând informații similare privitoare la Apollonia pontică (Bulgaria) menționează refacerea porților și a anumitor edificii publice devastate de atacuri străine în aceeași perioadă.

Toate aceste mărturii ce oferă date sigure asupra expediției lui Burebista contra Olbiei și Messembriei (?), contra Histriei, a Tomisului și poate a Apolloniei, atestă indiscutabil că, departe de a fi rezultatul unor operații întâmplătoare organizate de regele dac în vederea unei expansiuni sau a unei acțiuni de jaf, expediția a avut un scop strategic de o excepțională importanță.

Examinând harta Mării Negre din Crimeea și până la Apollonia, de-a lungul coastei, vedem că e un teritoriu de peste 600 km, un spațiu considerabil, o campanie de mare amploare și, din punct de vedere politic, de o importantă perspectivă strategică.

În ciuda rezistenței Grecilor din cetățile pontice, care au fugit în cele din urmă sub presiunea atacurilor geto-dace, obiectivul final al lui Burebista a fost în cea mai mare parte realizat.

Întreprinderea pontică a lui Burebista nu poate fi înțeleasă ca un atac îndreptat contra unor orașe care la acea epocă erau destul de sărace; celebrul decret al lui Traian de la Histria din anul 100, publicat de Pârvan, vorbește despre acest mare oraș ca suferind de două secole de *asthenia* cuvânt cât se poate de elocvent; e vorba desigur despre atacurile Bastarnilor, ale lui Burebista etc.

Dar de ce Romanii? Am putea spune că după Hybrida dominația romană propriu-zisă nu mai exista în aceste orașe și că ea se va restabili mult mai târziu, odată cu campania din 29-28.

În ceea ce mă privește - și spuneam lucrul acesta încă de acum 20 de ani - acțiunea pontică a lui Burebista trebuie înțeleasă în cadrul acțiunii sale politice și militare în Balcani îndreptată exclusiv contra Romanilor, în curs de înaintare spre Dunăre. În această epocă Burebista își consolidase deja situația politică a statului său și reușise, în anii 63-60, să respingă spre vest triburile celtice venite din Boemia. Este mai greu de precizat care au fost mai târziu fazele politice la sudul Dunării, întrucât Strabo spune *expressis verbis* că activitatea sa s-a revărsat asupra Balcanilor până în Macedonia. În stadiul actual al cercetărilor se pare că activitatea sistematică a regelui dac la sudul Dunării, către Macedonia, care era atunci centrul de greutate al forțelor romane a fost precedată de cucerirea litoralului pontic și aceasta nu numai din cauza înfrângerii suferite în 61 de Antonius Hybrida, care a eclipsat timp de cel puțin câteva decenii puterea romană din această regiune, ci pentru că Burebista a știut să profite pentru a câștiga noi poziții în vederea ciocnirii cu dușmanul său definitiv stabilit în Macedonia. În acest sens interpretez faptul că, după ce a cucerit aceste orașe, s-a aflat într-o excelentă poziție strategică pentru a-și disputa cu Pompei la Pharsala, un teritoriu deja ocupat - Pompei pe care îl considera nu numai rivalul lui Caesar, ci și viitorul câștigător al bătăliei întrucât dispunea de poziții solide deja stabilite. Să nu uităm că e vorba de o epocă

în care ocuparea cetăților pontice corespundea necesităților și intereselor economice ale statului dac în plin avânt pentru care expansiunea către litoralul pontic cu orașele sale mai mult sau mai puțin bogate se putea dovedi deosebit de rodnică.

Așa cum am arătat mai sus, adevăratul scop al politicii lui Burebista în această epocă și în această etapă a conflictului, când atenția lui Pompei era desigur reținută de problemele războiului civil, era să profite de aceasta pentru a-și consolida pozițiile strategice și politice la sudul Dunării. Privită astfel, cucerirea de către Burebista a litoralului pontic și a cetăților grecești de la Olbia la Apollonia, nu mai apare ca o simplă expansiune, și cu atât mai puțin ca o expediție de jaf, ci ca o acțiune politică și militară mult mai mare decât s-a crezut până nu demult. Inclinația naturală de a-și spori teritoriul, manifestată de noul stat dac cu scopul de a-și lărgi baza economică coincide la mijlocul sec. I î.e.n. cu dezvoltarea unui vast program politic al cărui scop final era desigur opoziția față de pătrunderea progresivă a Romanilor în ținuturile Dunării de Jos. Intrucât de data aceasta interesele clasei negustorești din orașele pontice se îndreptau spre Romani, constituind un pericol pentru flancul stâng al frontului organizat de Burebista, campaniile din 55-48 ale regelui dac (care s-au prelungit poate și după această dată în anumite zone) s-au dovedit mai greu de câștigat, dar i-au asigurat în cele din urmă noi mijloace economice și consolidarea unui front militar într-o zonă pe care o putea pe drept cuvânt considera periculoasă în lupta ce o începuse contra năvălirii romane din acea vreme în care, cum spune decretul lui Akornion, el era cel dintâi și cel mai puternic dintre regii traci.

UN EVENIMENT EDITORIAL IN DOMENIUL TRACOLOGIEI

“Dacia preistorică” de Nicolae Densusianu va fi în curând reeditată (prin reproducerea fotografică a originalului) în Editura Nagard, răspunzând în felul acesta numeroaselor solicitări sosite din partea cititorilor buletinului nostru, a istoricilor, a tuturor celor ce iubesc cultura trecutului cuprinsă în mituri și interpretări populare.

Abonamentele pentru cititorii din România pot fi făcute prin carte postală trimisă pe adresa DRAGANFOND, EDITURA NAGARD, str. ION CREANGĂ 7, 1800 LUGOJ. Plata se va face prin ramburs postal.

HERMENEUTICA MONEDEI DACICE

Gabriel Iliescu

Apariția monedei dacice în jurul anilor 300 î.e.n., plecând de la modelul grec-macedonean și evoluția acesteia, de la primele serii - imitații, pe care stilistica, simbolurile, siglele, poartă amprenta macedoneană, lasă loc în jurul anilor 250 î.e.n., odată cu evoluția monedei dacice tribale, apariției unor tipuri monetare originale, de sine stătătoare, inspirate din mediul local, cu simbolistică nouă inspirată de arta și spiritualitatea dacică.

Dar ne izbim de o primă dificultate. Moneda dacică precum și moneda celtică de est nu prezintă vreo scriere (simbolul lingvistic), ci doar simboluri, sigle și monograme, uneori împrumutate de la Greci și mai târziu de la Romani; de aceea apartenența lor se realizează cu dificultate și aproximație prin studiul științific al tezaurilor arheologice. Scrierea greacă mai apare doar sporadic, ne semnificativ, ca o influență tardivă mai ales în jurul polis-urilor vest-pontice.

Studiul evoluției stilistice monetare și mai ales al interferențelor stilistice, ajută într-o oarecare măsură la înțelegerea mai exactă a monedei dacice ori celtice de est - contemporane în Dacia înainte de perioada lui Burebista.

În timpul lui Burebista ia naștere primul stat dac centralizat "cel mai mare regat european antic, în spațiul tracic".

Celții de est dispar din istorie, după înfrângerea lui Critosiros; triburile celtice din Dacia sunt asimilate complet în statul dac centralizat; doar polis-urile grecești își mai păstrează individualitatea în masa getică, de la Olbia la Apollonia.

Se simte nevoia unei monede unice.

Aceasta va fi de tipul denarului republican roman, care pătrunsese în Dacia începând chiar dinainte de perioada Burebista.

Denarul republican roman este copiat într-o primă perioadă, apoi imitat în maniera caracteristică artei monetare dacice de oarecare influență stilistică celtică tardivă, spre geometrizarea formelor. Desigur că denarul republican roman a venit cu simbolurile sale, care au fost, în general, asimilate de Daci. Aceștia nu au mai avut timp să recreieze o monedă dacică complet originală, ca de exemplu moneda tribală sau unional tribală, care rămâne perioada de apogeu a evoluției monetare dacice antice. Artă dacică a fost sărăcită ireparabil prin transportarea la Roma a tezaurului dacic, după înfrângerea lui Decebal (Dio Cassius). Doar Columna lui

Traian "palidă compensație" mai poate reconstitui veridic lumea dacică care a amenințat la un moment dat însăși "existența Romei".

Izvoarele scrise antice greco-romane sunt puține și dificil de interpretat, cu privire la lumea spirituală daco-getică.

Dificultatea provine de acolo că lumea dacică antică utiliza mai curând simbolul ca mijloc de exprimare a spiritualității sale.

Iată deci necesitatea de aprofundarea simbolisticii monetare antice în special daco-getice, care renunțând la simbolul lingvistic, a cultivat doar simbolurile zoomorfe, fitomorfe, ori pur geometrice.

Mircea Eliade în monografia "Dela Zamolxis la Genghis Han" ne prezintă o reconstituire coerentă a spiritualității dacice pornind de la interpretarea simbolurilor și miturilor majore dacice cu ajutorul hermeneuticii.

Hermeneutica este un termen derivat de la numele lui Hermes, purtătorul de cuvânt al zeilor greci în antichitate.

În Hermes Trimegistos Grecii au sincretizat pe misteriosul zeu mesager al voinței oculte a zeilor, inițiatorul și stăpânitorul puterilor magice, supranaturale.

Utilitatea hermeneuticii la înțelegerea mai exactă a monedei dacice ne va ajuta să căpătăm o clarviziune cu privire la importanța utilizării pe moneda dacică a simbolurilor, în care nu vom mai vedea doar "semne decorative" lipsite de sens, ci integrarea monedei dacice în contextul general al simbolisticii artei dacice fie pe ceramică, sau orfeverie în aur, argint sau bronz a tezaurelor dacice restante, descoperite de arheologie.

Nu putem deocamdată să intrăm în amănunte, studiile exhaustive aparțin viitorului.

Grație studiului hermeneutic al monedei dacice vom sesiza, analiza și trage concluzii asupra importanței deosebite a apariției pe moneda dacică a simbolurilor majore, reprezentative ale spiritualității dacice.

"Geții cei nemuritori" au intrat în istorie ca fiii spirituali ai marelui Zamolxis: "Ianus-Cronos-Zamolxis" iată un "Trimegistos" dac prezent poate pe moneda "ianiformă" (Mircea Eliade, Octavian Iliescu). Dintre zeii de origine tracică - nu întâmplător, apar pe moneda dacică: Dionisos - danubianul, cu circa 30 de variante monetare, ale cărui "Dionisii" le mai celebrează și azi Românii; Apollo - hiperboreul un obișnuit al Kogaionului timp de 6 luni pe an, cu câteva tipuri monetare; Zeița Artemisa-Diana-Bendis cu alte tipuri monetare și Ares-Marte-Kandaulus, uneori.

Dintre simbolurile specifice spiritualității dacice reținem: "Soarele", brăduțul, lupul, taurul, arcul, săgeata, vulturul etc.

Aceste simboluri de altfel apar și pe ceramica protodacică și dacică; pe diferite obiecte de orfeverie în aur și argint din tezaurele dacice scăpate apetitului roman și consemnate în scrierile istorice antice; pe majoritatea obiectelor de artă găsite în tezaurele arheologice descoperite pe teritoriul țării noastre. Câteva exemple: simbolul "Soarelui" apare la Sarmizegetusa ca "Soarele de andezit"; pe scuturile de luptă ale Dacilor, pe ceramica protodacică.

Prezența "Soarelui" pe numeroase tipuri monetare dacice nu ne mai

miră și gama largă a reprezentărilor sale, face din strămoșii noștri niște ultimi adoratori ai simbolului Solar, derivat al spiritului veșnic "Hellio-A-pollinic" care menționează umanitatea de când aceasta a început a gândi.

Simbolul lupului analizat exhaustiv de Mircea Eliade, simbol care a dat până și numele Dacilor și Daciei, îl regăsim pe una din monezile dacice din tezaurul de la Tulgheș; orice războinic dac devine "omul lup". "Orice războinic get este imaginea zeului Marte" va scrie mai târziu Ovidiu.

Pe când simbolurile: Soarele de tipul Heliios - Borvon în special, mistrețul, pasărea sunt mai ales celtice.

Simbolul "lirei" a fost împrumutat de la Greci și de Daci și de Celți. Să nu uităm pe Orfeu printre Traci și cântecele orfice. Athenaios citează pe Geții iubitori de muzică: "Geții cântă din ceterile pe care le aduc cu ei când se află într-o solie"(XIV, 24). Nu ne mai mirăm când lira apare în locul călărețului pe o monedă daco-celtică din tezaurul de la Tulgheș.

Simbolul "Cap uman sub cal" poate fi de inspirație greacă diversă, semnificația lui pe moneda dacică trebuie să fie mai curând: "Capul dușmanului învins". De altfel pe Columna Traiană și pe un denar republican roman apar figuri de legionari care țin în mână capete de Daci și respectiv de Gali. "Cedunt et iacent" vor spune mai târziu Romanii. Simbolul "silueta umană sub cal" din care va deriva așa zisa "Audoleon monogram" copiată după tetradrachma tracică a peonilor, trebuie să aibă aceeași semnificație a "dușmanului învins" ca și pe tetradrachma regelui peon Patraos, imitată în Panonia.

Simbolul "buzduganului" este simbolul zeului Ares-Kandaules, cum apare clar pe o monedă daco-celtică și cum va apărea pe unele quadrige daco-romane imitate mai târziu.

Simbolul "bărbat-femeie" (văzuți din față) care apare pe moneda zisă de tip "Larissa-Apollo" rămâne un mister. Ne îndoim că a fost imitată obscura drachmă cu "Larissa" sau splendida tetradrachmă cu Apollo din Amphipolis; după noi a fost copiată mai curând, fie figura de bărbat sau femeie (nu efebi, ci *neoi*) după drachma istriană. Mai mult. Vasile Pârvan ne prezintă o figură feminină asemănătoare, pe o monedă de bronz socotită "scitică" deci tot în preajma cetăților vestpontice, care ar putea fi o piesă intermediară ("Dacia"). Semnificația acestui "cuplu" bărbat-femeie de tipul "Larissa-Apollo" are oare un sens criptic derivat din "ciclul vital" reprezentat pe drachma histriană?

Simbolurile geometrice așa de abundente pe moneda dacică în special pe cele care suferă geometrizarea formelor, prin sensul lor criptic ne duc oare cu gândul la spiritualitatea pitagoreică cu care doctrina lui Zamolxe a fost adesea comparată?

Simbolul taurului, vechi simbol al spiritualității dacice îl găsim în arta traco-dacică în mod constant: pe ceramica dacică - la Sarmizegetusa, pe un scut de luptă dacic, pe ritonul de la Poroina, în tezaurul "getic" de la Craiova, pe obiecte de podoabă, ca inele, etc.

Nu ne mai miră când îl descoperim pe o monedă dacică, o variantă a tipului monetar "Pre-Jiblea". Simbolul vulturului prezent în arta traco-ge-

1.

2.

3.

4.

5.

6.

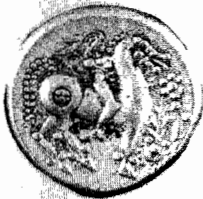
7.

8.

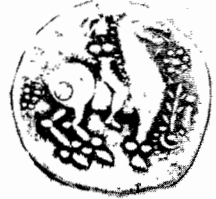
9.

10.

11.

12.

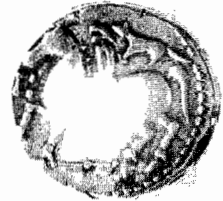
13.

14.

15.

16.

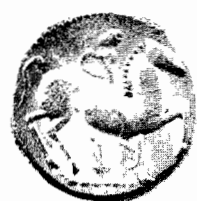
17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

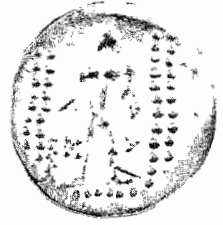
25.

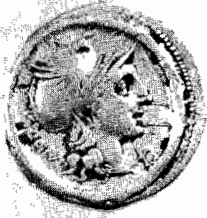
26.

27.

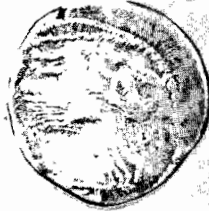
28.

29.

30.

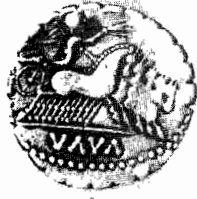
31.

32.

33.

34.

35.

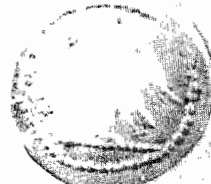
36.

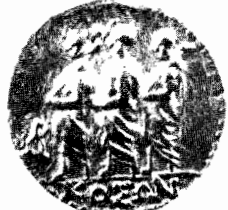
37.

38.

39.

40.

41.

42.

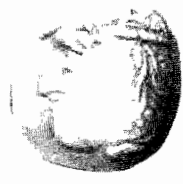
43.

44.

45.

46.

to-dacă în permanență, de la situlele din tezaurul de la Agighiol, falera de la Surcea, medaliile Burebista identificate de noi, sau "Cosonii de aur".

Simbolul figurii umane de pe aversul monezilor dacice îl înțelegem grație metodei de studiu hermeneutic, mai bine, mai adecvat.

Nu vom repeta stereotip: tip "Zeus" - tip "Filip II" - tip "Alex-Hercules" etc., ci vom căuta imaginea "conducătorului-rege-zeu" local, pe care, din păcate, în lipsa unei legende scrise mai greu vom reuși să-l identificăm aproximativ, ci numai la nivelul "prezenței tribale sau unional tribale".

Numai unde a fost utilizată legenda cu litere grecești sau romane s-a ajuns la unele ipoteze probabile, ca de exemplu, descifrarea legendei de pe medalionul "Burebista" sau "KOSONII" de aur.

(S.Z.D.M.) = S(ARMII) - Z(EGETUZA) - D(ACICA) - M(EGALII) sau M(EGISTI). Cal și călăreț pe moneda dacică nu este stereotipul "călăreț olimpic" sau "regal" ci este "civilizația calului" dacică, tropotul celor peste 400 de ani de prezență a "Zeului cavaler" dac în spațiul tracic, simbolul calului pe moneda dacică reprezentând epopeea în imagini artistice grație gravurii monetare în argint, artă miniaturală incomparabilă.

Cal și călăreț constituiau un tot potențializat, simbolul eternei aspirații a omului la autodepășire către lumea eroilor, semizeilor și zeilor, lumea visului antic.

Este o epopee eroică unică înscrisă în gravură monetară, atingând câteodată nivelul perfecțiunii monetare greco-romane care a inspirat-o și care reușește să creeze câteodată prin superstilizare geometrică daco-celtică, o nouă artă monetară originală (Lancelot Lengyel - Paris) cu capodoperele sale evidente și de asemenea cu evoluția și involuția sa de la figurativ la nefigurativ și ornamental. Din epopeea calului și călărețului pe moneda dacică a ieșit și mitul cavalerului trac votiv "imagine transfigurată a defunctului la condiția divină" (D.M. Pippidi) la fel cum în Evul Mediu reprezentarea plastică a "Zeului Cavaler" va fi parțial continuată prin reprezentarea plastică de cult a "Sfântului Gheorghe", sau prin reprezentarea plastică pe frescele bisericuțelor strămoșești, a "inorogului".

G.I.

LISTA ILUSTRAȚIILOR

Fig. 1 și 2: Tetradrachma de tip Filip II - postumă, modelul monetar principal al imitațiilor daco-getice tribale. Avers și revers.

Fig. 3 și 4: Moneda dacică de tip Banat (resturi de scriere greacă pe revers).

Fig. 5 și 6: Moneda dacică de tip Pre-Jiblen, cu litera K pe revers. Simbolul taurin pe revers în spatele călărețului, face din această piesă o variantă rară.

- ig. 7 și 8: Monedă celto-dacică de tip inedit. Stilizarea accentuată a figurii umane, simbolul lublu al păsării pe revers și cifre zise romane, caracterizează moneda celtică din vestul Daciei.
- ig. 9 și 10: Moneda dacică de tip Govora - Preianiformă. Pe avers figura umană care prin "dedublare" va constitui modelul pentru moneda zisă de tip "Ianus"? Pe revers siluetă de călăreț feminin - "Dacudă"? Simbolul solar și brăduțul prezente pe revers.
- ig. 11 și 12: Moneda dacică de tip "Ianiform". Pe revers interferență stilistică monetară cu moneda precedentă. Oare Dacii au văzut pe această monedă figura lui Ianus, Cronos sau chiar marelui Zamolxis?
- ig. 13 și 14: Monedă dacică de tip "Larissa", cu imagine feminină pe avers. Prima imagine feminină pe moneda dacică tribală. Stilizarea primitivă îi dă o oarecare asemănare cu reprezentările "marii Zeițe tracice" din arta orfeveririi daco-getice anterioare.
- ig. 15 și 16: Monedă daco-celtică de tip Tulgheș. Moneda triburilor dacice din Valea omeșului? Stilizarea figurii umane și a călărețului ne sugerează și o contribuție mercenară eltică. Pe revers simbolul "Lupului" în spatele călărețului ne reamintește steagul dacic.
- ig. 17 și 18: Monedă dacică de tip Prundu-Jiblea zisă pan-dacică. Efigie caracteristică tipului dacic.
- ig. 19 și 20: Monedă dacică tip Criciova "Apollo hiperboreul". Pe revers simbolul brăduțului.
- ig. 21 și 22: Monedă dacică tip Hunedoara, pe avers figura stilizată în stil geometric a lui Heracles cu reprezentarea figurii din profil și din față (aspect de mască de teatru). Pe revers al și călăreț extrem stilizați, în galop.
- ig. 23 și 24: Moneda daco-getică de tip Vârteju - București; cea mai numeroasă monedă tribală. Avers și revers stilizate la extrem în stilul geometric.
- ig. 25 și 26: Moneda traco-geto-dacă de tip Dionisos-Heracles (imitația Tetradrachmei Thasos isă de stil nou) din primele serii (asemănătoare cu originalul).
- ig. 27 și 28: Monedă traco-geto-dacă de tip Dionisos-Heracles extrem de stilizată (stil geometric). Pe revers legenda în globule.
- ig. 29: Denar roman republican (Torquato Ex S.C.) Pe avers capul zeiței Roma.
- ig. 30 și 31: Moneda (imitație) dacică de tip roman, după Denar C. Coilus Calvus 100-97 î.e.n. Pe avers Zeița Roma; pe revers Victoria în bigă.
- ig. 32: Monedă dacică de tip roman, după Denar M. Sergius, Silus 109-108 î.e.n. Pe avers zeița Roma.
- ig. 33: Moneda dacică de tip roman, după Denar Carbo 121 î.e.n.; pe revers Jupiter în vadrigă.
- ig. 34: Moneda dacică de tip roman după Denar T. Claudius Nero 73-77 î.e.n. Pe avers zeița Diana-Bendis; pe revers Victorie în bigă.
- ig. 37: Monedă dacică de tip roman după Denar L. Piso Frugi 90-98 î.e.n.; avers cu Zeul Apollo.
- ig. 38: Monedă dacică de tip roman după Denar Q. Minucius Thermus 103 î.e.n.; avers cu Zeul Marte.
- ig. 39: Monedă dacică de aur de tip "Koson". Pe avers Vulturul ținând coroana în ghiare.
- ig. 40: Monedă dacică de tip "Koson". Pe revers: Regele (?) între doi "preoți - lictori".
- ig. 41: Situlă de argint bogat ornamentată cu simbolul vulturului. Agighiol. Artă traco-dacică., sec. IV î.e.n.
- ig. 42: Medalion de lut ars găsit la Sarmisegetuza dacică reprezentând-o pe Diana-Bendis după o efigie romană. Sec. I î.e.n.
- ig. 43: Rython de argint găsit la Poroina. Sec. IV î.e.n. Pe vasul de băut figura marei Zeițe tracice prezintă o asemănare fortuită cu efigia feminină de pe moneda dacică de tip "Larissa". ec.III î.e.n.
- ig. 44: Argintarius (30 gr). Medalie votivă cu imaginea lui Burebista? Simbolul vulturului și "soarelui" în coafură.
- ig. 45: Zeița Bendis, aplică de bronz găsită la Pietra Roșie. Artă dacică. Sec I î.e.n. - sec. I î.e.n.
- ig. 46: O nouă medalie dacică de bronz (40 gr) din perioada Burebista. Figura umană poartă e cap o căciulă dacică lucrată cu motivul "Vulturului".

RESCRIEREA ISTORIEI

Apărută în condiții grafice ireproșabile, noua ediție a studiului istoric Noi, Tracii, de Josif Constantin Drăgan, se prezintă cititorilor cu un conținut substanțial îmbogățit și, fapt interesant, cu acest prilej, caracterul ei de sinteză se fortifică, țelul autorului se limpezește cu un plus de pregnanță. Dealtfel, meritul real al acestui întins studiu se definește tocmai prin programul care-i orientează adresa, un program în virtutea căruia istoria, ca știință, se investește cu o dimensiune militantă lipsită de echivoc. Și cu asta, desigur, nu am epuizat mobilurile care l-au determinat pe autor să se antreneze într-o întreprindere pe parcursul căreia, nu de puține ori, spiritul său polemic își afirmă virtuțile într-un registru larg și expresiv.

Lumea Tracilor, abordată nu de puține ori ca un miraj, pentru mulți inconsistentă și săracă în repere, primește în paginile lui Josif Constantin Drăgan o interpretare pe temeliiile căreia putem construi. Mai mult decât un simplu inventar de întâmplări și vestigii, Noi, Tracii acumulează între copertile ei cantitatea prin care putem năzui către un salt calitativ al cunoașterii. Avem, deci, premisa legitimității acestui salt, dezbărată de îndoieli și timiditate, de atâtea alte atitudini care au împotmolit nu o dată demersul istoricului într-un scepticism prin nimic rodnic.

Metoda de abordare a acestui corp de probleme ne apare limpede în Argumentul volumului: "Fără a mă lăsa fascinat de noile legende născute din vechile legende - subliniază Josif Constantin Drăgan - și fără a face concesii speculațiilor, care ne duc adesea până în pragul ficțiunii, am căutat instrumentele care să ateste documentar importanța vechii lumi trace pentru civilizația umană". Prin prisma acestui punct de vedere, sunt cercetate, pe rând, preistoria și problemele Tracilor, migrațiunea triburilor trace spre Asia Mică, peninsula Italică și Iberică, câmpia Panonică și țărmurile Mării Baltice, mitologia și istoria propriu-zisă a civilizațiilor din spațiile Mării Negre și Mării Mediterane, organizațiile statale care s-au dovedit a fi tot atâtea afirmări în spațiul tracic. Și butucul roții ale cărei spițe desfac înaintea noastră, caleidoscopic și panoramic, un film desfășurat pe parcursul a câteva milenii, mereu, rămâne acest spațiu daco-getic, cu trăsături spirituale statornice, din ce în ce mai bogat în vestigii grăitoare, ce nu au întârziat să se ivească atunci când efortul arheologic de scoatere a lor la lumină s-a dovedit concentrat și animat de probitate și obiectivitate. Semnificativ este și faptul că subtitlul volumului Istoria multimilenară a neamului românesc, nu are doar o valoare sentimentală pentru autor, considerându-se, dimpotrivă, într-un veritabil traiect de gândire, merit să confere cercetării înseși o unitate indispensabilă și un obiectiv limpede.

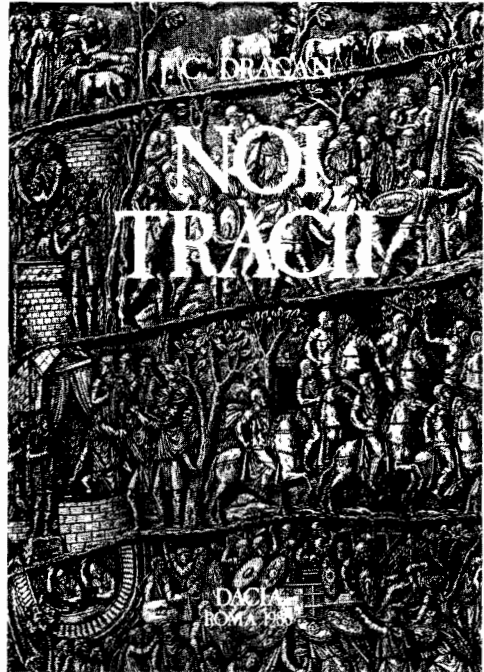
Un profund sentiment de venerație pentru civilizația clasică pre-romană și măreața creație ce-a înălțat nume ca și mai mare răspând de umanism decât am făcut-o - umanism. Fără a mă da la-cuiva de noile legende născute din vechile legende și fără a face corce și speculații, care ne dau adesea pondă în praazul trecutului, am căutat instrumentele care să ateste documentar importanța veștii lumii noastre pentru civilizația umană.

J. C. D.
**ISTORIA
 MULTI –
 MILENARA
 A NEAMULUI
 ROMANESC**

DACIA
 ROMA 1980

J. C. DRĂGAN • NOI, TRACII

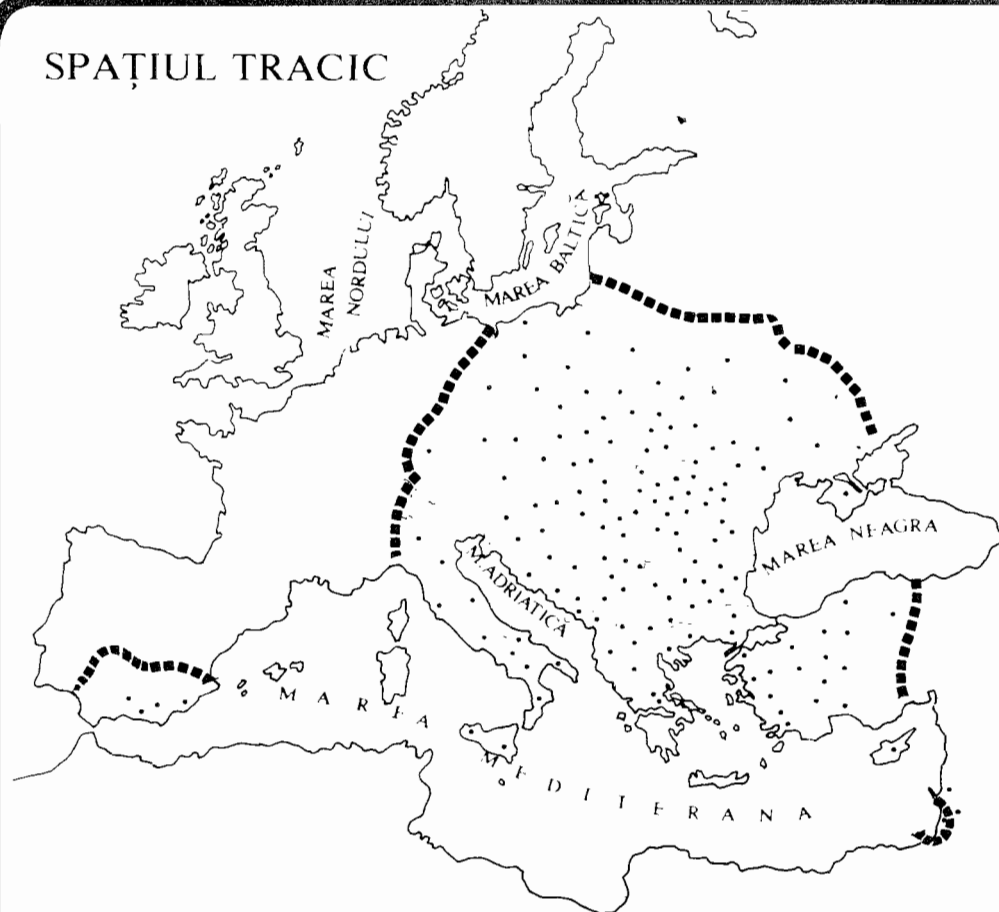

Un alt adevăr care se cere reliefat decurge din accesibilitatea studiului, din orientarea lui de ansamblu. "Istoria - afirmă autorul - nu este apanajul unui cerc restrâns de specialiști și nu poate să rămână departe de marea public, deși cunoștințele acestuia în genere sunt restrânse. Efortul de popularizare a istoriei și reînvierea unui trecut comun, glorios, ar crea sentimentul autenticității pe toate planurile". Publicul căruia i se adresează istoricii, în concepția autorului, îl constituie națiunile înseși și nu putem opera din acest punct de vedere discriminări inutile: Chestiunea ne trimite, în fond, la limbajul acestei științe și, dincolo de limbajul ei, la obiectivele pe care și le propune. Și dacă despre Traci este vorba, Josif Constantin Drăgan conchide: "Întreaga lor istorie trebuie rescrisă, reluându-se părțile corespunzătoare din istoriile celorlalte popoare și civilizații și recompunându-se lumea lor, așa cum un arheolog recompune adeseori din cioburi risipite, imaginea unei superbe amfore străvechi..." Încât ca misiune asumată cu entuziasm și dusă la capăt cu probitate, Noi, Tracii revendică o atenție determinată de însăși cutezanța gesturilor prin care s-a întrupat. Gesturi prin care un mozaic, alcătuit în mod interesat într-un anume fel și nu altfel este recompus de autor cu migală, într-o imagine în care națiunile zămislite de spațiul tracic să-și poată regăsi, iar, vigoarea destinului.

Nicolae Vasilescu-Capsali

Articol reprodus din "Luceafărul", 25.X.1980

SPAȚIUL TRACIC

Tracii sunt neamul cel mai numeros și mai răspândit din lume,
după cel al Indienilor (Herodot)

<i>Vasile Vetîșanu</i> : Filosofia Geto-Dacilor (Viziune despre lume și viață)	1
<i>E. Condurachi</i> : Acțiunile militare și politice ale lui Burebista și Decebal în lumea tracă de la sudul Dunării	4
<i>Gabriel Iliescu</i> : Hermeneutica monedei dacice	7
<i>Nicolae Vasilescu-Capsali</i> : Rescrierea istoriei	14

NOI TRACII
Redactia: Via Larga 11, Milano

Direttore responsabile: Sabino d'Acunto
Direz. Foro Traiano 1/A Roma - Reg. Trib. Roma n. 17282 del 31. 78
Rivista mensile - Spedizione in abbonamento postale gruppo terzo (70%)
Centro stampa B.G. - Via larga 11 Milano